

Høyakademisk luksus

KONGSHORNET
Nicolai Astrup Wiik

Da jeg leste at Asle Toje har tatt til orde for at Håkonshornet, som befinner seg i København, bør returneres til Oslo i forbindelse med åpningen av det nye Nasjonalmuseet i 2020, tenkte jeg at det virkelig var på høy tid. Dessverre unnlater Norges akademiske elite å støtte opp under forslaget.

Jeg må innrømme at jeg ikke skjønner helt hva Håkon Glørstad konkluderer med i sin kronikk i Klassekampen 8. februar, men det virker som han oppfatter debatten som en troféjakt. Glørstad skriver at overdragelser av eiendomsrett kun gir mening om det inviterer til samarbeid mellom marginaliserte grupper og deres overgripere. Men hvordan kan man ikke bruke denne argumentasjonen i den dansk-norske felleshistorien?

Københavnere behøver ikke løfte blikket langt for å se spor etter deres tidligere provins, Norge. Kobbertakene som pryder mange av Københavns ærverdige byggverk kommer opprinnelig fra Røros, sølvet som pryder altere og andre ornamenter er fra Kongsberg, og marmoren i «Marmorkirken» er fra Lier.

Flere av våre kulturpersoner og til og med krigshelter er på mange måter monopolisert av danskene. Ludvig Holberg regnes av mange som dansk, sjøheltene Peter Wessel Tordenskjold, Iver Huitfeldt, til og med Niels Juel, var født i Norge. Jeg tviler også på at begrepet «dansk-norsk» er i særlig benyttet blant allmuen i

Klassekampen 8. februar.

unionshistorisk sammenheng.

Derfor postulerer jeg at Norge ikke bare ble økonomisk utnyttet og kulturelt avspist av Danmark, men fremdeles et offer for kulturell appropriasjon. Jeg hevder debatten dermed omfattes av Glørstads argumentasjon om forvaltning av egen kulturarv for

Norge er fremdeles et offer for kulturell appropriasjon.

etniske minoriteter. Dette er dog ikke det viktigste argumentet for hvorfor Håkonshornet bør repatrieres.

På radioen ble Toje kritisert av professor Brit Solli for å fokusere for mye på kongsregalier og ga klart uttrykk for at hele affæren luktet av populærhistorie.

Populærhistorie. Et begrep selvhøytidelige historikere brekker seg av. Solli argumenterte med at vi allerede har mange fantastiske dagligdags middelaldergjenstander vi ikke har kapasitet til å stille ut. Helt

enig! Dette er et kjempeproblem, men jeg vil utfordre Solli på en ting: Tror hun at historieinteressen hos barn og unge starter med ugjenkjennelige grå potteskår og dagligdags gjenstander?

Barn har ofte ikke forutsetninger for å forstå verdien av slike gjenstander. Min egen historieinteresse ble derimot sådd av besteforeldre og foreldre som fortalte om sagakonger, og oldtidens greske helter. Dette er voldelige og med dagens blikk kontro-

versielle fortellinger, og de omhandler nettopp samfunnets undertrykkende elite. Selv om Solli tar avstand fra interessen for slikt, førte dette til mitt valg av studier.

Solli og Glørstad går begge glipp av det viktigste aspektet ved denne debatten: Akademikere med de rette kvalifikasjonene har den luksus å kunne studere Håkonshornet i København, uansett nasjonalitet. For dem har derfor forvaltningen av hornet mindre betydning. Men det er ikke umiddelbart tilgjengelig for unge norske skoleelever og

historieinteresserte her til lands.

For å bevare kunnskapen om norsk middelalder og norsk historie generelt er vi avhengig av å rekruttere nye historikere som kan ivareta og utvide den. Populærhistorie er her nøkkelen både til økt allmenn interesse, men aller viktigst for å rekruttere nye norske historikere og arkeologer.

Et av de mest givende øyeblikk fra mitt arbeidsliv var da jeg jobbet som vikarlærer på en skole i Oslo. Jeg fikk vite at 6.-klassen jeg skulle undervise kunne være krevende, så jeg tenkte at elevene må underholdes. Over tre dager fortalte jeg dem om de tre Punerkrigene mellom den Romerske republikk og Kartago. Jeg har aldri opplevd et mer engasjert publikum. Da jeg var ferdig hadde elevene tatt omfattende notater med detaljerte tegninger av Hannibals slagorden i slaget ved Cannae. Slike populærhistoriske fremstillinger, tilpasset barn, kan gjøre at de fatter interesse for vår egen kulturarv og kanskje kan vokse opp og videreføre denne.

Tenk om en lærer i 2020 kunne følge opp en forelesning om norsk 1300-tall med en tur til Nasjonalmuseet, eller til Kulturhistorisk museum, og vise elevene sine drikkehornet til Håkon VI. Det vil gi grobunn for videreføring, men også – enda viktigere – interesse for Norges historiske arv. Dette mener jeg den akademiske eliten i Norge burde støtte helhjertet.

Nicolai Astrup Wiik,
regissør, BA i historie, Harvard
University '15

nicoaw@post.harvard.edu

Få hornet hjem igjen

TILBAKEFØRING
Frode Korslund

En av våre flotteste kulturgenstander fra middelalderen er Olavsfrontalet i Nidarosdomen. Men forutsetningen for at dette skal regnes som en norsk nasjonalskatt er naturligvis at det fysisk befinner seg i Norge – og dette er slett ingen selvfølge, siden dette ble fraktet til Danmark allerede i 1691. Det ble først gitt tilbake som en gave i forbindelse med 900-årsmarkeringen for slaget ved Stiklestad i 1930. Andre norske gjenstander i danske samlinger har også et potensial for å bli nasjonalskatter – om de først kommer hjem. Jeg vil her særlig fremheve manuskriptet til «Kongespeilet», det såkalte «Christian 1.s reisealter» (helt enestående innenfor nordisk bearbeide) og «Ranvaiks gyldne skrin».

Det sistnevnte ble faktisk offer for en ren historieforfalsking i TV-serien «Historien om Danmark»: Programlederen sa eksplisitt at dette relikvieskrinet ble røvet i Irland av danske vikinger – og deretter gitt som gave til en dansk kvinne med navnet Rannveig (skrevet «Ranvaik» med runer på skrinets bunn). Noe som er ganske umulig, siden dette stammer fra et norsk gravfunn – og det først kom til Danmark på 1700-tallet.

Det mye omtalte kongshornet kan på samme måte også bli en 'ny' norsk nasjonalskatt – og bare det faktum at det er prydet med en av de eldste kjente avbildninger av det norske riksvåpenet er grunn god nok til å få det hjem.

Frode Korslund,
Oslo

Striden om Munchs Ekely, en trist og dum historie

KUNST
Gro Finne

Er striden om Bjarne Melgårds «dødshus» på Munchs Ekely bare en lokal nabokonflikt? Nei, å framstille dette som nabokonflikt slik Klassekampen og NRK gjør, er å redusere sakens dimensjoner til det parodiske og tjene utbyggernes interesser.

I Klassekampen blir striden om Munchs Ekely beskrevet som smålige, små kunstneraboers kamp mot inngrep på et tilfeldig grønt område i naboskapet. «Bare et kratt» som kunsthistoriker Øyvind Storm Bjerke uttaler. Og er uheldig med retorikken når han samtidig sier at stedet (Kikutkollen og

Munchs Ekely) ikke er noe «kultsted».

For det er jo nettopp det aktørene for dødshuset ønsker å transformere Kikutkollen og Munchs Ekely til, et kultsted for Bjarne Melgård. Det prangende bygget under og over bakken, 12 meter og ragende over trærne, skal visualisere det mytologiske univers som er varemærket for Bjarne Melgårds kunst, og for evig assosiere ham med Munch.

Storm Bjerke uttaler at Ekely ikke er viktig i forhold til den historiske arven etter Munch. Det er Åsgårdstrand og Hvitstein som gjelder. Her røper kunsthistorikeren et overflatisk og lemfeldig forhold til Munchs kunst.

Munch levde et rastløst og omflakkende liv før han slo

seg til ro på Ekely i 1916. Her ble han resten av sitt liv. Munchs store arbeid i denne perioden var uløselig knyttet til naturen omkring ham, årstidenes gang, hvordan mennesket og dets omgivelser påvirker hverandre og er del av en større helhet. Munchs arbeid i tiden på Ekely omfattet store monumentalarbeider, den sene livs-frise, landskap og portretter «Selvportrett i spanskesyken», «Mellom klokken og sengen», ikoniske bilder, vår felles arv.

Ja, ikonisk. For mange mennesker er Munchs kunst det, noe hellig. Han elsket livet og menneskene. For meg var han en hemmelig venn. Den første gangen jeg så et bilde av Munch var i leseboka

på Lakkegata skole i 1961. Maleriet het «Syk pike». Bildet framstilte en pike på min egen alder, ja en som kunne vært meg. Det var vakkert og skremmende, for i maleriet ble piken framstilt i dødsøyeblikket, i overgangen fra liv til død. Samtidig ga bildet trøst. Hevet skikkelsen opp, vakker og tragisk, omgitt av en glorie og forvandlet offeret til helgen.

Ja, hellig, og derfor er dødshuset helligbrøde. Og derfor er det at planene vekker harme og fortvilelse. For plassert akkurat her, på Munchs Ekely, blir bygget en krenkelse og et maktovergrep. Tvunget fram av aggressive kapitalkrefter, med ønsket om å dominere og underkaste. Og for hva?

Noen argumenter for dødshuset blir ikke framført.

Husets aktører angriper motstanden mot det ved å angripe motstanderne. De er dårlige kunstnere, og dessuten borgerlige og homofobe.

Vi skal alle dø. Munch døde på sitt Ekely og er begravet på Vår Frelsers Gravlund.

Hus laget for menneske å dø i, kalles hospice. Men Bjarne Melgård er ikke døende. Så hvorfor dødshus? Er planen å begraves der når den tid kommer? Et prangende mausoleum og kultsted. Og hit skal folk valfarte, ikke for å oppsøke Munch, men for å ta bildet av seg selv foran «dødshuset» som festlig kulisse. Kult? Ja, er det virkelig det, eller er det bare trist og dumt? En skam.

Gro Finne,
billedkunstner fra Oslo øst
gro.finne@gmail.com